

vi vare bleve staaende ved Rigsdagsæden, vilde vi have kunnet opnaa et Resultat, thi saa godt som alle de Medlemmer, der have udtalt sig, have jo været enige om, at en Reform deraf var ønskelig, og vi vilde da have haft et meget stærkere Grundlag at staa paa. Vi vilde da for det Første have kunnet henvise til, at der her forelaa en faktisk Anledning, som gav fuld Beretigelse til at reise Spørgsmaalet i dette Omfang, og dernæst kunde vi have henvist til, at dette Spørgsmaal havde en særegen Bestaffenhed, ikke blot, fordi den offentlige Mening, den almindelige Bevidsthed, var sat særlig i Bevægelse med Hensyn til dette Spørgsmaal, men ogsaa fordi det jo ligger i selve Sagens Natur, at Valgene til Rigsdagen paa en særegen Maade sætte Videnskaberne i Bevægelse, saa at der er særlig Grund til ved alle de Midler, som staa i vor Magt, at værgø om Grundlovens § 79. I alle de Tilfælde, hvor store politiske Spørgsmaal ere satte i Bevægelse, vil det jo nemlig være raadeligt ikke at stole for meget paa vore Medborgeres Tolerance, men snarere at være belavet paa, at de politiske Partier ikke ville sty noget lovligt Middel til at komme deres Modstandere tillivs. Men dernæst havde vi ogsaa rent faktisk et temmeligt godt Grundlag i den Retning, som den offentlige Mening havde taget for dette Spørgsmaals Bekommende. Der forelaa jo Udtalelser fra saa godt som alle Sider — fra Medlemmer heri Thinget, fra hele Pressen, og ikke mindst fra den Presse, som repræsenterer Høire, og det Parti, som vi kalde de Moderate — Udtalelser, hvorved man saaledes havde bundet sig til at gennemføre en Reform her, at det ikke var let at se, hvorledes man skulde finde en respektabel Udvei til at slippe deraf, men — og det er det væsentligste Synspunkt — Rigsdagsæden er jo i Alt forskjellig fra den Od, som dette Forslag vil drage med ind under Afgjørelsen. Der er i Virkeligheden ved en Løsning af Ebspørgsmaalet i det Omfang, som dette Lovforslag tilsigter, Banstigeligheder, som paa ingen Maade, høerten i den Grad eller i det Omfang, kunne frem ved Rigsdagsæden. Alt det, som er blevet anført imod det her foreliggende Forslag for Retsædens Bekommende, alle de Argumenter, som ere bleve hentede fra den Garanti, som man maa søge for at faae Sandheden frem og for at faae den stærkest bindende Od, alt dette spiller ingen Rolle med Hensyn til Rigsdagsæden. Man maa jo indrømme, at naar der er Tale om Retsæden, saa kan man ikke helt afvise ethvert Hensyn til, at man maa søge

den størst mulige Garanti, selv om man erkjender, at de Midler, hvorved denne Garanti søges, ikke i og for sig ere utvivlsomme, men dette kommer jo ikke frem ved Rigsdagsæden. Vi erkjende jo Allesammen, at her er der ikke Nogetsomhelst at garantere. Vi erkjende Allesammen, at denne Od har en ren ceremoniel Betydning, at den er en Anledning til Rigsdagsvirksomheden, men at i og for sig har den egentlig ikke nogen praktisk Betydning. Rigsdagsæden har ingen Betydning for noget eneste borgerligt Retsforhold; der er ikke knyttet nogensomhelst Retsvirkning til denne Od og heller ikke nogen Straffevirkning til dens Overtrædelse. Det er altsaa en Od, som har en ren ideel Betydning, men hvis reelle Betydning er lig Null, og dette er Noget, som ikke blot er anerkjendt i dette Thing, og som i dette Dieblit er anerkjendt af den offentlige Mening, men det er oftere med Rette blevet fremhævet, at det ogsaa er Noget, som er anerkjendt paa selve den grundlovgivende Rigsdag, idet man der omtrent var enig om, at det mest Korrekte maaste vilde være at udelade denne Od, at det mest Korrekte vilde være slet ikke at have den, men at i ethvert Fald kunde man dertil ikke knytte nogensomhelst Betydning udover den, som jeg her har anført. Altsaa, jeg tror, at for en Reform paa dette Omraade vilde vi have haft en særdeles fast Grund at staa paa, og jeg kan ikke negte, at selv overfor den høitærede Justitsminister tror jeg, at der vilde have været en lettere Udgang til at komme igjennem, hvis vi havde holdt os indenfor denne Begrænsning. Jeg har fortaet Sagen saaledes, at han med Hensyn til Rigsdagsæden dertil vil fordrø efter sin Opfattelse af Grundloven og efter den udtrykkelige Bestemmelse i Grundlovens § 55, at det skulde være en religiøs Od. Men paa den anden Side har jeg ogsaa den meget ærede Ministers udtrykkelige Erkjendelse af, at denne religiøse Od ingenlunde behøver at være knyttet til de bestaaende Konfessioner. Der var altsaa Mulighed for med den høitærede Justitsministers Tilslutning og Bistand at naae Noget, som jeg vilde erkjende for et betydeligt Fremstrid paa dette Omraade, nemlig at naae en religiøs Od, som er frigjort for Forbindelse med de her i Landet bestaaende Konfessioner, og som ikke hentede Udtryk og Karakter fra noget bestemt kirkeligt Samfunds Lære. Jeg siger, det vilde være et Fremstrid; jeg tror, vi derved vilde komme ud over de praktiske Banstigeligheder, som der kan tænkes at ville frembyde sig her. Samt vist indrømmer jeg, man vil ikke ad denne Vet